

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvl. Ciceronis Epistolae Ad Familiares Ex Recensione Joannis Georgii Graevii

Cicero, Marcus Tullius

Lemgoviae, MDCCLXX.

VD18 13537830

M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Liber Tertiusdecimus, Ad C. Memmium, Et
Ceteros.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18649

ratio, valde laudo. Illud non nimium probò, quod scribis, quo illi animo æquiore ferrent, te tuis etiam legatis lictores ademisse. Honore enim cum ignominia dignis non erant comparandi; eoque ex fenatus consulto, si non decedunt, cogendos, ut decedant, existimo. Hæc fere ad eas litteras, quas eodem exemplo binas cepi. De reliquo, velim tibi persuadeas, non esse mihi meam dignitatem tua cariorem.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER TERTIUSDECIMUS,

AD

C. MEMMIUM, ET CETEROS.

I. M. T. C. S. P. D. C. MEMMIO.

ETSI non satis mihi constiterat, cum aliquane animi mei molestia, an potius libenter te Athenis visurus essem, quod injuria, quam accepisti, dolore me afficeret; sapientia tua, qua fers injuriam, lætitia; tamen vidisse te malletm. Nam quod est molestiæ, non sane multo levius est, cum te non video. quod esse potuit voluptatis, certe, si vidissem te, plus fuisset. Itaque non dubitabo dare operam, ut te videam, cum id satis commode facere poterò. Interea quod per litteras & agi tecum, & ut arbitror, confici potest, agam nunc. Ac te illud primum rogabo, nequid invitus mea causa facias: sed id, quod mea intelliges, tua nullam in partem multum interesse, ita mihi des, si tibi, ut id libenter facias, ante persuaseris.

feris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia sunt: nisi quod in philosophia vehementer ab eo dissentio. Sed & initio Romæ, cum te quoque, & tuos omnes observabat, me coluit in primis: & nuper, cum ea, quæ voluit, de suis commodis, & præmiis consecutus est, me habuit suorum defensorum, & amicorum fere principem: & jam a Phædro, qui nobis, cum pueri essemus, ante quam Philonem cognovimus, valde, ut philosophus, postea tamen, ut vir bonus, & suavis, & officiosus, probabatur, traditus, mihi que commendatus est. Is igitur Patro, cum ad me Romanæ litteras misisset, uti te sibi placarem, peteremque, ut nescio quid illud Epicuri parietinarum sibi concederes: nihil scripsi ad te ob eam rem, quod ædificationis tuæ consilium mea commendatione nolebam impediri. Idem, ut veni Athenas, cum idem, ut ad te scriberem, rogasset: ob eam causam impetravit, quod te abjecisse illam ædificationem constabat inter omnes amicos tuos. Quod si ita est, & si jam plane tua nihil interest, velim, si qua offensivuncula facta est animi tui, perversitate aliquorum (novi enim gentem illam) des te ad lenitatem, vel propter tuam summam humanitatem, vel etiam honoris mei causa. Equidem si, quid ipse sentiam, quæris: nec cur ille tantopere contendat, video, nec cur tu repugnes: nisi tamen multo minus tibi concedi potest, quam illi, laborare sine causa. Quamquam Patronis & orationem, & causam tibi cognitam esse certo scio. honorem, officium, testamentorum jus, Epicuri auctoritatem, Phædri obtestationem, sedem, domicilium, vestigia summorum hominum, sibi tuenda esse dicit. Totam hominis vitam, rationemque, quam sequitur in philosophia, derideamus licet, si hanc ejus contentionem volumus reprehendere. Sed, mehercules, quam illi, ceterisque, quos illa delectant, non valde inimici sumus: nescio an ignoscendum sit huic, si tantopere laborat: in quo etiamsi peccat, magis ineptiis, quam improbitate peccat. Sed, ne plura (dicendum enim aliquando est) Pomponium Atticum sic amo, ut alterum fratrem, nihil est illo mihi nec carius, nec jucundius.

Is (non quo sit ex istis: est enim omni liberali doctrina politissimus: sed valde diligit Patronem, valde Phædrum amavit) sic a me hoc contendit homo minime ambitiosus, minime in rogando molestus, ut nihil unquam magis: nec dubitat, quin ego a te nutu hoc consequi possem, etiam si ædificaturus esses. Nunc vero, si audierit, te ædificationem deposuisse, neque tamen me a te impetrasse; non te in me liberalem, sed me in se negligentem putabit. Quamobrem peto a te, ut scribas ad tuos, posse tua voluntate decretum illud Areopagitarum, quem ἰππομνηματισμον illi vocant, tolli. Sed redeo ad prima. Prius velim tibi persuadeas, ut hoc mea causa libenter facias, quam ut facias. sic tamen habeto; si feceris, quod rogo, fore mihi gratissimum. Vale.

2. CICERO MEMMIO SAL.

CAVIANO Evandro, qui habitat in tuo sacrario, & ipso multum utor, & patrono ejus, M. Æmilio familiarissime. Peto igitur a te in majorem modum, quod sine tua molestia fiat, ut ei de habitatione accommodes. Nam propter opera instituta multa multorum, subitum est ei remigrare kal. Quint. Impedior verecundia, ne te pluribus verbis rogem. Neque tamen dubito, quin, si tua nihil, aut non multum intersit, eo sis animo, quo ego essem, si quid tu me rogares, mihi certe gratissimum feceris.

3. M. T. C. S. P. C. MEMMIO,

AFIFIUM, unum ex meis intimis, observantissimum, studiosissimumque nostri, eruditum hominem, & summa humanitate, tuaque amicitia dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam gratum mihi id erit, quam quod gratissimum. Ipsum præterea summo officio, & summa observantia tibi in perpetuum devinxis. Vale.

4. M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, LEG. PROPRAET. S. D.

CUM municipibus Volaterranis mihi summa necessi-
rudo

tudo est, magno enim meo beneficio affecti, cumulatissime mihi gratiam retulerunt. nam nec in honoribus meis nec in laboribus umquam defuerunt. Cum quibus si mihi nulla causa intercederet, tamen, quod te vehementissime diligo, quodque me a te plurimi fieri sentio, & monerem te, & hortarer, ut eorum fortunis consuleres, præsertim cum prope præcipuam causam haberent ad jus obtinendum. Primum quod Sullani temporis acerbitatem, deorum immortalium benignitate subterfugerunt: deinde, quod summo studio populi Romani a me in consulatu meo defensi sunt, cum tribuni plebis legem iniquissimam de eorum agris promulgavissent: facile senatui populoque Romano persuasi, ut eos cives, quibus fortuna pepercisset, salvos esse vellent. Hanc actionem meam C. Cæsar primo suo consulatu lege in Agrara comprobavit, agrumque Volaterranum, & oppidum omni periculo in perpetuum liberavit: ut mihi dubium non sit, quin is, qui novas necessitudines adjungat, vetera sua beneficia conservari velit. Quamobrem est tuæ prudentiæ, aut sequi ejus auctoritatem, cujus sectam, atque imperium summa cum tua dignitate securus es; aut certe illi integram omnem causam reservare. Illud vero dubitare non debes, quin tam grave, tam firmum, tam honestum municipium tibi tuo summo beneficio in perpetuum obligari velis. Sed hæc, quæ supra scripta sunt, eo spectant, ut te horter, & suadeam. Reliqua sunt, quæ pertinent ad rogandum: ut non solum tua causa tibi consilium me dare putes, sed etiam quod mihi opus sit, me a te petere, & rogare. Gratissimum igitur mihi feceris, si Volaterranos omnibus rebus integros, incolumesque esse volueris. Eorum ego domicilia, sedes, rem, fortunas, quæ a diis immortalibus, & a præstantissimis in nostra republica civibus, summo senatus populique Romani studio, conservatæ sunt, tuæ fidei, justitiæ, bonitatis commendo. Si pro meis pristinis opibus facultatem mihi res hoc tempore daret, ut ita defendere possem Volaterranos, quemadmodum consuevi tueri meos; nullum officium, nullum denique certamen, in quo illis prædesse possem,

præ-

prætermitterem. Sed, quando apud te nihilominus hoc tempore valere me confido, quam valuerim semper apud omnes: pro nostra summa necessitudine, parique inter nos, & mutua benivolentia abs te peto, ut ita de Volaterranis mereare, ut existiment, cum quasi divino consilio isti negotio præpositum esse, apud quem unum nos, eorum perpetui defensores, plurimum valere possumus.

5. M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, LEG.
PROPRAET. S. P. D.

NON moleste fero, eam necessitudinem, quæ mihi tecum est, notam esse quam plurimis: neque tamen ob eam causam (quod tu optime existimare potes) te impedio, quo minus susceptum negotium, pro tua fide, & diligentia, ex voluntate Cæsaris, qui tibi rem magnam, difficilemque commisit, gerere possis. Nam cum multi a me petant multa, quod de tua erga me voluntate non dubitent, non committo, ut ambitione mea conturbem officium tuum. C. Curtio ab ineunte ætate familiarissime sum usus. Ejus & Sullani temporis injustissima calamitate dolui: & cum iis, qui similem injuriam acceperant, amissis omnibus fortunis, reditus tamen in patriam voluntate omnium concedi videretur, adjutor incolumitatis fui. Is habet in Volaterrano possessionem, cum in eam, tamquam e naufragio, reliquias contulisset. Hoc autem tempore eum Cæsar in senatum legit: quem ordinem ille, ista possessione amissa, tueri vix potest. Gravissimum autem est, cum superior factus sit ordine, inferiorem esse fortuna: minimeque convenit, ex eo agro, qui Cæsaris jussu dividatur, eum moveri, qui Cæsaris beneficio senator sit. Sed mihi minus libet multa de æquitate rei scribere, ne causa potius apud te valuisse videar, quam gratia. Quamobrem te in majorem modum rogo, ut C. Curtii rem, meam putes esse: quidquid mea causa faceres, ut id C. Curtii causa cum feceris, existimes, quod ille per me habuerit, id me habere abs te. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

M. T. C. Q. VALERIO, Q. F. ORCAE, 6.
 PROCOS. S. P. D.

SI vales, bene est: valeo. Credo te memoria tenere, me & coram P. Cuspio tecum locutum esse, cum te prosequeretur paludatum: & item postea pluribus verbis tecum egisse, ut, quoscumque tibi ejus necessarios commendarem, haberes eos in numero meorum necessariorum. Id tu pro tua summa erga me benivolentia, perpetuaque observantia mihi liberalissime, atque humanissime recepisti. Cuspianus, homo in omnes suos officiosissimus, mirifice quosdam homines ex ista provincia tuetur, & diligit, propterea quod fuit in Africa bis, cum maximis societatis negotiis praeset, Itaque hoc ejus officium, quod adhibet erga illos, ego mea facultate, & gratia soleo, quantum possum, adjuvare. Quare Cuspianorum omnium commendationis causam hac tibi epistola exponendam putavi. reliquis epistolis tantum faciam, ut notam apponam eam, quae mihi tecum convenit, & simul significem, de numero esse Cuspianorum amicorum. Sed hanc commendationem, quam his litteris consignare volui, scito esse omnium gravissimam. Nam P. Cuspianus singulari studio contendit a me, ut tibi quam diligentissime L. Julium commendarem. Ejus ego studio vix videor mihi satisfacere posse, si utar verbis iis, quibus, cum diligentissime quid agimus, uti solemus. Nova quaedam postulat: & putat me ejus generis artificium quoddam tenere. Ei ego pollicitus sum, me ex intima nostra arte deprompturum mirificum genus commendationis. Id quum assequi non possum, tu re velim efficias, ut ille genere mearum litterarum incredibili quiddam perfectum arbitretur. Id facies, si omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate, & potestate tua proficisci poterit, non modo re, sed etiam verbis, vultu denique expromseris: quae quantum in provincia valeant, vellem expertus esses. Sed tamen suspicor, ipsum hominem, quem tibi commendo, perdignum esse tua amicitia: non solum, quia mihi Cuspianus dicit, credo, (tametsi id satis esse debebat) sed

sed quia novi ejus judicium in hominibus, & amicis deligendis. Harum litterarum vis quanta fuerit, propediem judicabo; tibi que, ut confido, gratias agam. Ego, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterque curabo. Cura, ut valeas. P. Cornelius, qui tibi litteras dedit, est mihi a P. Cuspio commendatus: cujus causa quanto opere cuperem, deberemque, profecto ex me facile cognosti. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quam maximas, quam primum, quam læpissime gratias agat. Vale.

7. M. T. C. CLIVIO, S. P. D.

CUM in Galliam proficiscens, pro nostra necessitudine tuaque summa in me observantia ad me domum venisses, locutus sum tecum de agro vectigali municipii Atellani, qui esset in Gallia: quantoque opere ejus municipii causa laborarem, tibi ostendi. Post tuam autem profectionem, cum & maxima res municipii honestissimi, mihi que conjunctissimi, & summum meum officium ageretur, pro tuo animo in me singulari, existimavi, me oportere ad te accuratius scribere: etsi non sum nescius, & quæ temporum ratio, & quæ tua potestas sit; tibi que negotium datum esse a C. Cesare, non judicium, præclare intelligo. Quare a te tantum peto, quantum & te facere posse, & libenter mea causa facturum esse arbitror. Et primum velim existimes, quod res est, municipii fortunas omnes in isto vectigali consistere: his autem temporibus hoc municipium maximis oneribus pressum, summis affectum esse difficultatibus. Hoc etsi commune videtur esse cum multis: tamen mihi crede singulares huic municipio calamitates accidisse. quas idcirco non commemoro, ne de miseris meorum necessariorum conquerens, homines, quos nolo, videar offendere. Itaque, nisi magnam spem haberem, C. Cesari nos causam municipii probaturos: non erat causa, cur a te hoc tempore aliquid contenderem. sed quia confido, mihi que persuasi, illum & dignitatis municipii, & æquitatis, etiam voluntatis erga te habiturum esse rationem: ideo a te
non

non dubitavi contendere, ut hanc causam illi integram conservares. Quod etsi nihilominus a te peterem, si nihil audivissem te tale fecisse: tamen majorem spem impetrandi nactus sum, postea quam mihi dictum est, hoc idem a te Regienses impetravisse. qui etsi te aliqua necessitudine attingunt: tamen tuus amor in me, sperare me cogit te, quod tuis necessariis tribueris, idem esse tributurum meis: præsertim cum ego pro his unis petam: habeam autem, qui simili causa laborent, complures necessarios. Hoc me non sine causa facere, neque aliqua levi ambitione commotum a te contendere, etsi te existimare arbitror: tamen mihi affirmanti credas velim, me huic municipio debere plurimum; nullum unquam fuisse tempus neque honorum, neque laborum meorum, in quo non hujus municipii studium in me existerit singulare. Quapropter a te etiam atque etiam, pro nostra summa conjunctione, proque tua in me perpetua, & maxima benivolentia, majorem in modum peto, atque contendo, ut, cum fortunas agi ejus municipii intelligas, quod sit mihi necessitudine, officiis, benivolentia conjunctissimum, id mihi des. Quod erit hujusmodi, ut, si a Cæsare, quod speramus, impetrarimus, tuo beneficio nos id consecutos esse judicemus, sin minus: pro eo tamen id habeamus, quum a te data sit opera, ut impetraremus. Hoc cum mihi gratissimum feceris: tum viros optimos, homines honestissimos, eosdemque gratissimos, & tua necessitudine dignissimos, summo beneficio in perpetuum tibi, tuisque devinxeris.

M. T. C. M. RUTILIO, S. P. D. 8.

CUM & mihi conscius essem, quanti te facerem, & tuam erga me benivolentiam expertus essem, non dubitavi a te petere, quod mihi petendum esset. P. Sestium quanti faciam, ipse optime scio: quanti autem facere debeam, & tu, & omnes homines sciunt. Is cum ex aliis te mei studiosissimum esse cognosset, petivit a me, ut ad te quam accuratissime scriberem de re C. Albinii senatoris: cujus ex filia natus est L. Sestius.

o

Sestius

Sestius, optimus adolescens, filius P. Sestii. Hoc idcirco scripsi, ut intelligeres, non solum me pro P. Sestio laborare debere, sed Sestium etiam pro Albinio. Res autem est hæc: A M. Laberio C. Albinus prædia in æstimationem accepit: quæ prædia Laberius emerat a Cæsare de bonis Plotianis. ea si dicam non esse e republica dividi, docere te videar, non rogare. Sed tamen cum Cæsar Sullanas venditiones, & assignationes ratas esse velit, quo firmiores existimentur suæ: si ea prædia dividantur, quæ ipse Cæsar vendidit, quæ tandem in ejus venditionibus esse poterit auctoritas? Sed hoc quale sit, tu pro tua prudentia considerabis. Ego te plane rogo, atque ita, ut majore studio, justiore de causa, magis ex animo rogare nihil possim, ut Albinio parcas, prædia Laberiana ne attingas. Magna me affeceris non modo lætitia, sed etiam quodammodo gloria, si P. Sestius homini maxime necessario satisfecerit per me, ut ego illi uni plurimum debeam. Quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Majus mihi dare beneficium nullum potes. Id mihi intelliges esse gratissimum.

9. M. T. C. CRASSIPEDI, S. P. D.

QUAMQUAM tibi præsens commendavi, ut potui, diligentissime, socios Bithyniæ: reque cum mea commendatione, tum etiam tua sponte intellexi cupere ei societati, quibuscumque rebus posses, commodare: tamen, cum ii, quorum res agitur, magni sua interesse arbitrarentur, me etiam per litteras declarare tibi, qua essem erga ipsos voluntate, non dubitavi hæc ad te scribere. Volo enim te existimare, me, cum universo ordini publicanorum semper libentissime tribuerim, idque magnis ejus ordinis erga me meritis facere debuerim, tum in primis amicum esse huic Bithynicæ societati: quæ societas ordine ipso, & hominum genere, pars est maxima civitatis, constat enim ex ceteris societatibus: & casu permulti sunt in ea societate valde mihi familiares: in primisque is, cujus præcipuum officium agitur hoc tempore, P. Rupilius, P. F. Men.

Men. qui est magister in ea societate. Quæ cum ita sint, in majorem modum a te peto, Cn. Pupium, qui est in operis ejus societatis, omnibus tuis officiis, atque omni liberalitate tueare: curesque, ut ejus operæ, quod tibi facile factu est, quam gratissimæ sint sociis: remque, & utilitatem sociorum, (cujus rei quantam potestatem quæstor habeat, non sum ignarus) per te quam maxime defensam, & auctam velis. Id cum mihi gratissimum feceris, tum illud tibi experitus promitto, & spondeo, te socios Bithyniæ, si iis commodaris, memores esse, & gratos cogniturum.

CICERO BRUTO, S.

10.

CUM ad te tuus quæstor, M. Varro, proficisceretur, commendatione egere cum non putabam. Satis enim commendatum tibi eum arbitrabar ab ipso more majorum: qui, ut te non fugit, hanc quæsturæ conjunctionem, liberorum necessitudini proximam voluit esse. Sed cum sibi ita persuasisset ipse, meas de se accurate scriptas litteras, maximum apud te pondus habituras; a meque contenderet, ut quam diligentissime scriberem: malui facere, quod meus familiaris tantæ sua interesse arbitraretur. Ut igitur debere me facere hoc intelligas, cum primum M. Terentius in forum venit, ad amicitiam se meam contulit. Deinde, ut se corroboravit, duæ causæ accesserunt, quæ meam in illum benivolentiam auferent: una, quod versabatur in hoc studio nostro, quo etiam nunc maxime delectamur, & cum ingenio, ut nosti, nec sine industria; deinde, quod mature se contulit in societates publicanorum: quod quidem nollem. Maximis enim damnis affectus est. sed tamen causa communis ordinis, mihi commendatissimi, fecit amicitiam nostram firmiter. Deinde versatus in utrisque subselliis optima & fide, & fama, jam ante hanc commutationem reipublicæ, petitioni sese dedit, honoremque honestissimum existimavit fructum laboris sui. His autem temporibus a me Brundisio cum litteris, & mandatis profe-

Aus ad Cæsarem est: qua in re & amorem ejus in suscipi-
 endo negotio perspexi, & in conficiendo ac renunti-
 ando fidem. Videor mihi, cum separatim de probi-
 tate ejus, & moribus dicturus fuisset, si prius causam,
 cur eum tantopere diligerem, tibi exposuisset, in ipsa
 causa exponenda satis etiam de probitate dixisse.
 Sed tamen separatim promitto, in meque recipio, fo-
 re eum tibi & voluptati, & usui. Nam & modestum
 hominem cognosces, & prudentem; & a cupiditate
 omni remotissimum; præterea magni laboris, summa-
 que industriæ. Neque ego hæc polliceri debeo, quæ
 tibi ipsi, cum bene cognoris, judicanda sunt: sed ta-
 men in omnibus novis conjunctionibus interest, qualis
 primus aditus sit, & qua commendatione quasi ami-
 citiæ fores aperiantur. quod ego his litteris efficere
 volui, etsi id ipsa per se necessitudo quæsturæ efficere
 debet. sed tamen nihilo infirmius illud, hoc addito.
 Cura igitur, si me tanti facis, quanti & Varro existi-
 mat, & ipse sentio, ut quam primum intelligam,
 hanc meam commendationem tantum illi utilitatis at-
 tulisse, quantum & ipse sperarit, nec ego dubitarim.

II. M. T. C. BRUITO, S. P. D.

QUIA semper animadverti, studiose te operam dare;
 ut ne quid meorum tibi esset ignotum: propterea
 non dubito, quin scias, non solum cujus municipi-
 sim, sed etiam, quam diligenter solæam meos muni-
 cipes Arpinates tueri. Quorum quidem omnia commo-
 da, omnesque facultates, quibus & sacra conficere,
 & facta recta ædium sacrarum, locorumque commu-
 niū tueri possint, consistunt in his vectigalibus, quæ
 habent in provincia Gallia. Ad ea visenda, pecunias-
 que, quæ a colonis debentur, exigendas, totamque
 rem & cognoscendam, & administrandam, legatos
 equites Romanos misimus, Q. Fufidium, Q. F. M.
 Faucium, M. F. Q. Mamercum, Q. F. Peto a te in
 majorem modum, pro nostra necessitudine, ut tibi
 ea res curæ sit, operamque des, ut per te quam com-
 modissime negotium municipii administretur, quam
 pri-

primumque conficiatur: ipsosque, quorum nomina scripsi, ut quam honorificentissime pro tua natura, & quam liberalissime tractes. Bonos viros ad tuam necessitudinem adjunxeris; municipiumque gratissimum beneficio tuo devinxeris: mihi vero etiam gratius feceris, quod cum semper tueri municipes meos con-
suevi, tum hic annus præcipue ad meam curam, officiumque perinet. Nam constituendi municipii causa, hoc anno ædilem filium meum fieri volui, & fratris filium, & M. Cæsium, hominem mihi maxime necessarium (is enim magistratus in nostro municipio, nec alius ullus creari solet) quos cohonestaris, in primisque me, si respublica municipii, tuo studio, diligentia bene administrata erit. Quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

M. T. C. BRUTO, S. P. D. 12.

ALIA epistola communiter commendavi tibi legatos Arpinatium, ut potui diligentissime: hac separatim Q. Fufidium, quocum mihi omnes necessitudines sunt, diligentius commendo: non ut aliquid de illa commendatione comminuum, sed ut hanc addam. Nam & privignus est M. Cæsii, mei maxime & familiaris, & necessarii, & fuit in Cilicia mecum tribunus militum: quo in munere ita se tractavit, ut accepisse ab eo beneficium viderer, non dedisse. Est præterea (quod apud te valet plurimum) a nostris studiis non abhorrens. Quare velim eum quam liberalissime complectare: operamque des, ut in ea legatione, quam suscepit contra suum commodum, secutus auctoritatem meam, quam maxime ejus excellat industria. Vult enim, id quod optimo cuique natura tributum est, quam maximam laudem, cum a nobis, qui eum impulimus, tum a municipio consequi: quod ei contingeret, si hac mea commendatione tuum erga se studium eris consecutus.

13.

M. T. C. BRUTO, S. P. D.

L CASTRONIUS Patus, longe princeps municipii Lucensis, est honestus, gravis, plenus officii, bonus plane vir, & cum virtutibus, tum etiam fortuna, si quid hoc ad rem pertinet, ornatus: meus autem est familiarissimus, sic prorsus, ut nostri ordinis observe neminem diligentius. Quare ut & meum amicum, & tua dignam amicitia, tibi commendo. Cui, quibuscumque rebus commodaveris, tibi profecto jucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

14.

M. T. C. BRUTO, S. P. D.

L TITIO Strabone, equite Romano, in primis honesto, & ornato, familiarissime utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura summæ necessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet P. Cornelius. Ea res a Volcatio, qui Romæ jus dicit, rejecta in Galliam est. Peto a te hoc diligentius, quam si mea res esset, quo est honestius de amicorum pecunia laborare, quam de sua, ut negotium conficiendum cures. ipse suspicias, transigas, operamque des, quoad tibi æquum, & rectum videbitur, ut quam commodissima conditione libertus Strabonis, qui ejus rei causa missus est, negotium conficiat, ad nummosque perveniat. Id & mihi gratissimum erit: & tu ipse L. Trium cognosces amicitia tua dignissimum. quod ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse, quæ me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo.

15.

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. P. D.

PRAECILIUM tibi commendo unice, tui necessarii, mei familiarissimi, viri optimi filium: quem cum adolescentem ipsum propter ejus modestiam, humanitatem, animum, & amorem erga me singularem, mirifice diligo; tum patrem ejus, re doctus, intellexi, & didici mihi fuisse semper amicissimum. Hæc, hic est ille, qui maximè invidere atque objurgare me solitus est,

est,

est, quod me non tecum, præsertim cum abs te honorificentissime invitarer, conjungerem.

Αλλ' ἐμὸν ἔ ποτε θυμὸν ἐνὶ σήθεσσιν ἔπειθεν,
Audiebam enim nostros proceres clamitantes,
"Αλκίμος ἔσσ', ἵνα τίς σε κὴ ὀψιγόνων εὐ ἔειπῃ.
Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα.

Sed tamen idem me consolatur: & jam hominem perustum etiamnum gloria volunt incendere; atque ita loquuntur:

Μὴ μὰν ἀσπευθεὶ γε κὴ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
Αλλὰ μέγα ρέζας τί κὴ ἔσσομένοισι πυθέσθαι.
Sed minus jam movent, ut vides. Itaque ab Homeri magniloquentia confero me ad vera præcepta Εὐριπίδου: μισῶ σοφιστὴν, ὅστις ἔχ' αὐτῶ σοφός. quem versum senex Præcilius laudat egregie: & ait, posse eundem & ἄμα πρόσω, κὴ ὀπίσω videre, & tamen nihilominus,

Αἰὲν ἀριτεύειν, κὴ ὑπέρροχον ἔμμεναι ἄλλων.
Sed, ut redeam ad id, unde cœpi: vehementer mihi gratum feceris, si hunc adolescentem humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis; & ad id, quod ipsorum Præciliorum causa te velle arbitror, addideris cumulum commendationi meæ. Genere novo sum litterarum ad te usus, ut intelligeres, non vulgarem esse commendationem.

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. P. D. 16.

P. CRASSUM ex omni nobilitate adolescentem dilexi plurimum, & ex eo, cum ab ineunte ejus ætate bene speravissem, tum per me existimare cœpi ex iis judiciis, quæ de eo feceram, cognitis. Ejus libertum Apollonium jam tum equidem, cum ille viveret, & magni faciebam, & probabam. Erat enim & studiosus Crassi, & ad ejus optima studia vehementer aptus. itaque ab eo admodum diligebatur. Post mortem autem Crassi, eo mihi etiam dignior visus est, quem in fidem, atque amicitiam meam reciperem, quod eos a se observandos, & colendos putabat, quos ille dilexisset, & quibus carus fuisset. Itaque & ad me in Ciliciam venit, multisque in rebus

mihî magno ufui fuit & fides ejus, & prudentia: & ut opinor, tibi in Alexandrino bello, quantum studio, & fidelitate confequi potuit, non defuit. Quod cum fperaret, te quoque ita exiftimare, in Hispaniam ad te, maxime ille quidem fuo confilio, fed etiam me auctore eft profectus. Cui ego commendationem non fum pollicitus, non quin eam valituram apud te arbitrarer: fed neque mihî egere commendatione videbatur, qui & in bello tecum fuiffet, & propter memoriam Crassi de tuis unus effet: & fi uti commendationibus vellet, etiam per alios eum videbam id confequi poffe. Testimonium meum de eo iudicii, quod & ipfe magni æftimabat, & ego apud te valere eram expertus, ei libenter dedi. Doctum igitur hominem cognovi, & ftudiis optimis deditum, idque a puero. Nam domi meæ cum Diodoto Stoico, homine, meo iudicio, eruditiffimo, multum a puero fuit. Nunc autem incenfus ftudio rerum tuarum, eas litteris Græcis mandare cupiebat, poffe arbitror: valet ingenio: habet ufum: jam pridem in eo genere ftudii, litterarumque verfat: fatisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Habes opinionis meæ testimonium: fed tu hoc facilius multo, pro tua fingulari prudentia, iudicabis. Et tamen, quod negaveram, commendo tibi eum. Quidquid ei commodaveris, erit id majorem in modum gratum.

37.

M. T. C. SER. SULPICIO, S. P. D.

M. CURTIUS, qui Patris negotiatur, multis, & magnis de caufis a me diligitur. Nam & amicitia per vetus mihî cum eo eft, ut primum in forum venit, inftituta: & Patris cum aliquoties antea, tum proxime hoc miserrimo bello, domus ejus tota mihî patuit; qua fi opus fuiffet, tam effem ufus, quam mea. Maximum autem mihî vinculum cum eo eft quafi fanctioris cujusdam neceffitudinis, quod eft Attici noftri familiariffimus, eumque unum præter ceteros obfervat, ac diligit. Quem fi tu jam forte cognofci, puto me hoc, quod facio, facere ferius. Ea eft enim humanitate, & obfervantia, ut eum tibi jam per fe
ipfum

ipsum commendatum putem. Quod tamen si ita est, magnopere a te quæso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas litteras contulisti, quam maximus post mea commendatione cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minus se tibi obtulit, aut nondum eum satis habes cognitum, aut quæ causa est, cur majoris commendationis indigeat: sic tibi eum commendo, ut neque maiore studio quemquam, neque justioribus de causis commendare possim. Faciamque id, quod debent facere ii, qui religiose, & sine ambitione commendant. spondebo enim tibi, vel potius spondeo, in meque recipio, eos esse M. Curii mores, eamque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut eum & amicitia tua, & tam accurata commendatione, si tibi sit cognitus, dignum sis existimaturus. Mihi certe gratissimum feceris, si intellexero, has litteras tantum, quantum scribens confidebam, apud te pondus habuisse.

CICERO SERVIO, S.

18.

NON concedam, ut Attico nostro, quem elatum lætitia vidi, jucundiores tuæ suavissime ad eum, & humanissime scriptæ litteræ, fuerint, quam mihi. Nam etsi utrique nostrum prope æque gratæ erant: tamen ego admirabar magis, te, quasi rogatus, aut certe admonitus, liberaliter Attico respondisses, (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, non erat) ultro ad eum scripsisse, eique nec opinanti voluntatem tuam tantam per litteras detulisse. De quo non modo rogare te, ut eo studiosius mea quoque causa facias, non debeo (nihil enim cumulatus fieri potest, quam polliceris) sed ne gratias quidem agere, quod tu & ipsius causa, & tua sponte feceris. Illud tamen dicam, mihi id, quod fecisti, esse gratissimum. Tale enim tuum iudicium de homine eo, quem unice diligo, non potest mihi non summe esse jucundum. Quod cum ita sit, esse gratum necesse est. Sed tamen, quum mihi, pro conjunctione nostra, vel peccare apud te in scribendo licet; utrumque eorum, quæ negavi mi-

O S

hi

hi facienda esse, faciam. Nam & ad id, quod Attici causa te ostendisti esse facturum, tantum velim addas, quantum ex nostro amore accessionis fieri potest: & quod modo verebar tibi gratias agere, nunc plane ago, teque ita existimare volo, quibuscumque officiis in Epiroticis, reliquisque rebus Atticum obstrinxeris, iisdem me tibi obligatum fore.

19. M. T. C. SER. SULPICIO, S. P. D.

CUM Lyfone Patrensi est mihi quidem hospitium verus; quam ego necessitudinem sancte colendam puto: sed ea causa etiam cum aliis compluribus: familiaritas tanta nullo cum hospite: & ea cum officiis ejus multis, tum etiam consuetudine quotidiana sic est aucta, ut nihil sit familiaritate nostra conjunctius. Is cum Romæ annum prope ita fuisset, ut mecum viveret, etsi eramus in magna spe, te meis litteris, commendationeque diligentissime facturum, id quod fecisti, ut ejus rem, & fortunas absentis tuerere: tamen quod in unius potestate erant omnia, & quod Lyso fuerat in nostra causa, nostrisque præsiis, quotidie aliquid timebamus. Effectum tamen est & ipsius splendore, & nostro, reliquorumque hospitem studio, ut omnia, quæ vellemus, a Cæsare impetrarentur: quod intelliges ex iis litteris, quas Cæsar ad te dedit. Nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex nostra commendatione, quasi adepti jam omnia: sed eo vehementius a te contendimus, ut Lysonem in fidem, necessitudinemque tuam recipias. cujus dubia fortuna timidius tecum agebamus, verentes, ne quid accideret ejusmodi, ut ne tu quidem mederi posses: explorata vero ejus incolumitate, omnia a te studia summa cura peto. Quæ ne singula enumerem, totam tibi domum commendo. In his adolescentem filium ejus, quem C. Memmius Gemellus, cliens meus, cum in calamitate exilii sui Patrensis civis factus esset, Patrensi legibus adoptavit: ut ejus ipsius hereditatis jus causamque tueare. Caput illud est, ut Lysonem, quem ego unum optimum, gratissimumque cognovi, recipias in

ne-

necessitudinem tuam. Quod si feceris, non dubito, quin in eo diligendo, ceterisque postea commendando, idem, quod ego, sis iudicii & voluntatis habiturus. Quod cum fieri vehementer studeo, tum etiam illud vereor, ne si minus cumulate videbere fecisse aliquid ejus causa, me ille negligenter scripsisse putet, non te oblitum mei. Quanti enim me faceres, cum ex sermonibus quotidianis meis, tum ex epistolis etiam tuis potuit cognoscere.

CICERO SERVIO, S.

20.

ASC LAPONE Patrensi, medico, utor valde familiariter, ejusque cum consuetudo mihi jucunda fuit, tum ars etiam, quam sum expertus in valitudine meorum. In qua mihi cum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benivolentiaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo: & a te peto, ut des operam, ut intelligat, diligenter me scripsisse de sese, meamque commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum.

M. T. C. SER. SULPICIO, S. P. D.

21.

M. AEMILIUS Avianus ab ineunte adolescentia me observavit, semperque dilexit, vir cum bonus, tum perhumanus, & omni genere officii diligendus. Quem si arbitrarer esse Sicyone, & nisi audirem ibi cum etiam nunc, ubi ego reliqui, Cibyre commorari, nihil esset necesse plura me ad te de eo scribere. Perficeret enim ipse profecto suis moribus, suaque humanitate, ut sine cujusquam commendatione diligeretur abs te non minus, quam & a me, & a ceteris suis familiaribus. Sed cum illum abesse putem, commendo tibi in majorem modum domum ejus, quæ est Sicyone, remque familiarem, maxime Cajum Avianum Hammonium, libertum ejus: quem quidem tibi etiam tuo nomine commendo. Nam cum propterea mihi est probatus, quod est in patronum suum officio, et fide singulari, tum etiam in me ipsum magna officia contulit, mihi que molestissimis temporibus ita fide-

liter, benivoleque praesto fuit, ut si a me manumissus esset. Itaque peto a te, ut cum Hammonium, & in patroni ejus negotio sic tueare, ut eius procuratorem, quem tibi commendo, & ipsum suo nomine diligas, habeasque in numero tuorum. hominem prudentem, & officiosum cognosces, & dignum, qui a te diligatur.

22.

CICERO SERVIO, S.

T. MANLIUM, qui negotiatur Thespiis, vehementer diligo. Nam & semper me coluit, diligentissimeque observavit, & a studiis nostris non abhorret. Accedit eo, quod Varro Murena magnopere ejus causa vult omnia: qui tamen existimavit, etsi suis literis, quibus tibi Manlium commendabat, valde consideret, tamen mea commendatione aliquid accessionis fore. Me quidem cum Manlii familiaritas, tum Varronis studium commovit, ut ad te quam accuratissime scriberem. Gratissimum igitur mihi feceris, si huic commendationi meae tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum: id est, si T. Manlium, quam maxime, quibuscumque rebus honeste, ac propria dignitate poteris, juveris, atque ornaveris. Ex ipsiusque praeterea gratissimis, & humanissimis moribus confirmo tibi, te eum, quem soles fructum a bonorum virorum officiis expectare, esse capturum.

23.

CICERO SERVIO, S.

L. COSSINIO, amico, & tribuli tuo, valde familiariter utor. Nam & inter nosmetipsos verus usus intercedit: & Atticus noster majorem etiam mihi cum Cossinio consuetudinem fecit. Itaque tota Cossinii domus me diligit, in primisque libertus ejus, L. Cossinius Anchialus, homo & patrono, & patroni necessarius, quo in numero ego sum, probatissimus. Hunc tibi ita commendo, ut si meus libertus esset, eodemque apud me loco esset, quo & est apud patronum suum, majore studio commendare non possem.

Quare

Quare pergratum mihi feceris, si eum in amicitiam tuam receperis: atque eum, quod sine molestia tua fiat, si qua in re opus ei fuerit, iuveris. Id & mihi vehementer gratum erit, & tibi postea jucundum. Hominem enim summa probitate, humanitate, observantiaque cognosces.

CICERO SERVIO, S.

24.

CUM antea capiebam ex officio meo voluptatem, quod meminerim, quam tibi diligenter Lysonem, hospitem, & familiarem meum, commendassem; tum vero postea quam ex litteris ejus cognovi, tibi eum falso suspectum fuisse, vehementissime lætatus sum, me tam diligentem in eo commendando fuisse. Ita enim scripsit ad me, sibi meam commendationem maximo adjumento fuisse, quod ad te delatum diceret, sese contra dignitatem tuam Romæ de te loqui solitum esse. De quo, etsi pro tua facilitate, & humanitate purgatum se tibi scribit esse; tamen primum, ut debeo, tibi gratias ago, cum tantum litteræ meæ potuerunt, ut, his lectis, omnem offensionem suspicionis, quam habueras de Lysonem, deponeres: deinde credas mihi affirmanti velim, me hoc non pro Lysonem magis, quam pro omnibus scribere, hominem esse neminem, qui unquam mentionem tui sine tua summa laude fecerit. Lyso vero cum mecum prope quotidie esset, unaque viveret: non solum quia me libenter audire arbitrabatur, sed quia libentius ipse loquebatur, & omnia mihi tua facta, & dicta laudabat. Quapropter etsi a te ita tractatur, ut jam non desideret commendationem meam, unisque se litteris meis omnia consecutum putet: tamen a te peto in majorem modum, ut eum etiam atque etiam tuis officiis, liberalitate complectere. Scriberem ad te, qualis vir esset, ut superioribus litteris feceram, nisi eum jam per seipsum tibi satis esse notum arbitrarem.

25.

CICERO SERVIO, S.

HAGESARETUS Larissæus, magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor, & gratus fuit; meque postea diligentissime coluit. Eum tibi magno-pere commendo, ut & hospitem meum & familiarem; & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ; & tua necessitudine dignissimum. Per-gratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelli-gat, hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse.

26.

CICERO SERVIO, S.

LMESCINIUS ea mecum necessitudine conjunctus est, quod mihi quæstor fuit. Sed hanc causam, quam ego, ut a majoribus accepi, semper gravem duxi, fecit virtute, & humanitate sua justiore. Itaque eo sic utor, ut nec familiaris ullo, nec libentius. Is quamquam confidere videbatur, & sua causa, quæ honeste posses, libenter esse facturum, magnum esse tamen speravit apud te meas quoque litteras. id cum ipse ita judicabat, tum pro familiari consuetudine sæpe ex me audierat, quam suavis esset inter nos, & quanta conjunctio. Peto igitur a te, tanto scilicet studio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi necessario, & tam familiari: ut ejus negotia, quæ sunt in Achaja, ex eo, quod heres est M. Mindio, fratri suo, qui Eli negotiatus est, explices, & expedias cum jure, & potestate, quam habes, tum etiam auctoritate, & consilio tuo. Sic enim præscripsimus iis, quibus ea negotia mandavimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controversiam vocarentur, te arbitro, & quod commodo tuo fieri posset, te disceptatore uterentur. Id ut honoris mei causa suscipias, vehementer te etiam atque etiam rogo. Illud præterea, si non alienum tua dignitate putabis esse, feceris mihi per-gratum: si qui difficiliore erunt, ut rem sine controversia confici nolint, si eos, quum cum senatore res est, Romam rejeceris. Quod quo minore dubitatione
face-

facere possis, litteras ad te a M. Lepido consule, non quæ te aliquid juberent, (neque enim id tuæ dignitatis esse arbitramur) sed quodam modo quasi commendaticias sumimus. Scriberem, quam id beneficium bene apud Mescinium positurus esses, nisi & te scire considerem, & mihi peterem. Sic enim velim existimes, non minus me de illius re laborare, quam ipsum de sua. Sed cum illum studeo quam facillime ad suum pervenire: tum illud laboro: ut non minimum hac mea commendatione se consecutum arbitretur.

CICERO SERVIO, S.

27.

LICET eodem exemplo sæpius tibi hujus generis litteras mittam, cum gratias agam, quod meas commendationes tam diligenter observes; quod teci in aliis, & faciam, ut video, sæpius: sed tamen non parcam operæ, & ut vos soletis in formulis, sic ego in epistolis de eadem re alio modo. C. Avianus igitur Hammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit, & suo, & Æmilii Aviani, patroni sui, nomine, nec liberalius, nec honorificentius potuisse tractari, nec se præsentem, nec rem familiarem absentis patroni sui. Id mihi cum jucundum est eorum causa, quos tibi ego summa necessitudine, & summa conjunctione adductus commendaveram, quod M. Æmilius unus est ex meis familiarissimis, atque intimis, maxime necessarius homo, & magnis meis beneficiis devinctus, & prope omnium, qui mihi debere aliquid videntur, gratissimus: tum multo jucundius, te esse in me tali voluntate, ut plus prois amicis meis, quam ego præsens fortasse prodessem: credo, quod magis ego dubitarem, quid illorum causa facerem, quam tu, quid mea. Sed hoc non dubito, quin existimes mihi esse gratum. Illud te rogo, ut illos quoque gratos homines esse putes: quod ita esse tibi promitto, atque confirmo. Quare velim, quidquid habent negotii, des operam, quod commodo tuo fiat, ut, te obtinente Achajam, conficiant. Ego cum tuo Servio jucundissimo, conjun-

dis-

Amissime vivo: magnamque cum ex ingenio ejus, singularique studio, tum ex virtute, & probitate voluptatem capio.

28.

CICERO SERVIO, S.

ETSI libenter petere a te soleo, si quid opus est meorum cuipiam: tamen multo libentius gratias tibi ago, cum fecisti aliquid commendatione mea; quod semper facis. Incredibile est enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam mediocriter a me tibi commendari: quæ mihi omnia grata: sed de L. Mescinio gratissimum. Sic enim est mecum locutus, te, ut meas litteras legeris, statim procuratoribus suis pollicitum esse omnia: multo vero plura, & majora fecisse. Id igitur (puto enim etiam atque etiam mihi dicendum esse) velim existimes, mihi te fecisse gratissimum. Quod quidem hoc vehementius lætor, quod ex ipso Mescinio te video magnam capturum voluptatem. Est enim in eo cum virtus, & probitas, & summum officium, summaque observantia: tum studia illa nostra, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus. Quod reliquum est, velim augeas tua in eum beneficia omnibus rebus, quæ te erunt dignæ. Sed duo quidem te nominatim rogo: Primum, ut, si quid satisfidendum erit, **AMPLIUS EO NOMINE NON PETI**, cures, ut satisfidetur fide mea. Deinde, cum fere consistat hereditas in iis rebus, quas avertit Oppia, quæ uxor Mindii fuit: adjuves, in easque rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur, quod si putarit illa fore, ut opinio nostra est, negotium conficiemus. Hoc ut assequamur, te vehementer etiam atque etiam rogo. Illud, quod supra scripsi, id tibi confirmo in meque recipio, te ea, quæ fecisti Mescinii causa, quæque feceris, ita bene collocaturum, ut ipse iudices, homini te gratissimo, jucundissimo benigne fecisse. Volo enim, ad id, quod mea causa fecisti, hoc etiam accedere. Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipsi sua, majorumque suorum auctoritate satis commendati sint fidei, & justitiæ tuæ: & ego, qui te optime
novis.

novissem, non dubitavi, quin tibi notissima & jura, & merita populorum essent. Itaque cum a me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi civitatem commendarer: etsi memineram, me ei civitati omnia debere; tamen respondi, commendatione Lacedæmonios apud te non egere. Itaque sic velim existimes, me omnes Achajæ civitates arbitrari pro horum temporum perturbatione felices, quod his tu præsis: eundemque me ita judicare, te, quod unus optime nosses, non nostra solum, sed etiam Græciæ monumenta omnia, tua sponte amicis Lacedæmoniiis & esse, & fore. Quare tantum a te peto, ut, cum ea facies Lacedæmoniorum causa, quæ tua fides, amplitudo, justitia postulat; ut his, si tibi videbitur, significes, te non moleste ferre, quod intelligas, ea quæ facias, mihi quoque grata esse. Pertinet enim ad officium meum, eos existimare, curæ mihi suas res esse. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

M. T. C. L. PLANCO, S. D.

29.

NON dubito, quin scias, in iis necessariis, qui tibi a patre relictis sunt, me tibi esse vel conjunctissimum, non his modo causis, quæ speciem habeant magnæ conjunctionis, sed iis etiam, quæ familiaritate, & consuetudine tenentur: quam scis mihi jucundissimam cum patre tuo, & summam fuisse. Ab his initiis noster in te amor profectus, auxit paternam necessitudinem, & eo magis, quod intellexi, ut primum per ætatem iudicium facere potueris, quanti quisque tibi faciendus esset, me a te in primis cœptum esse observari, coli, diligere. Accedebat non mediocre vinculum cum studiorum, quod ipsum est per se grave; tum eorum studiorum, earumque artium, quæ per se ipsæ eos, qui voluntate eadem sunt, etiam familiaritate devinciunt. Expectare te arbitror, hæc tam longe repetita principia quo spectent. Id primum ergo habeto, non sine magna, justaque causa hanc a me commemorationem esse factam. C. Atejo Capitone utor familiarissime, Notæ tibi sunt varietates meorum
rem-

temporum. in omni genere & honorum & laborum meorum, & animus, & opera, & auctoritas, & gratia, etiam res familiaris C. Capitonis præsto fuit, & patuit & temporibus, & fortunæ meæ. Hujus propinquus fuit T. Antistius; qui cum sorte quæstor Macedoniam obtineret, neque ei successum esset, Pompejus in eam provinciam cum exercitu venit. Facere Antistius nihil potuit. Nam, si potuisset, nihil ei fuisset antiquius, quam ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reverti: præsertim cum sciret, quanti is Cæsarem faceret, semperque fecisset. Sed oppressus tantum attigit negotii, quantum recusare non potuit. Cum signaretur argentum Apolloniæ, non possum dicere, cum præfuisse, neque possum negare affuisse, sed non plus duobus, an tribus mensibus. Deinde abfuit a castris: fugit omne negotium. hoc mihi, ut testi velim credas. meam enim ille moestitiam in illo bello videbat, mecum omnia communicabat. Itaque abdidit se in intimam Macedoniam, quo potuit longissime a castris, non modo ut non præset ulli negotio, sed etiam ut ne interesset quidem. Is post prælium se ad hominem necessarium, A. Plautium in Bithyniam contulit. Ibi eum Cæsar cum vidisset, nihil aspere, nihil acerbe dixit. Romam jussit venire. Ille in morbum continuo incidit; ex quo non convaluit. Æger Corcyram venit: ibi est mortuus. testamento, quod Romæ Paullo & Marcello consulibus fecerat, heres ex parte dimidia, & tertia est Capito. in sextante sunt ii, quorum pars sine ulla cujusquam querela publica potest esse: ea est ad H-S xxx. Sed de hoc Cæsar viderit. Te, mi Plance, pro paterna necessitudine, pro nostro amore, pro studiis, & omni cursu nostro totius vitæ simillimo, rogo, & a te ita peto, ut majore cura, majore studio nullo possim, ut hanc rem suscipias: meam putes esse: enitare, contendas, efficias, ut mea commendatione, tuo studio, Cæsaris beneficio, hereditatem propinqui sui C. Capito obtineat. Omnia, quæ potui in hac summa tua gratia, ac potentia a te impetrare, si petissem, ultro te ad me detulisse putabo, si hanc rem impetravero. Illud fore

fore tibi adjumento spero, cujus ipse Cæsar esse optimus judex potest: semper Cæsarem Capito coluit & dilexit. Sed ipse hujus rei testis est: novi hominis memoriam. Itaque nihil te doceo, tantum tibi sumito pro Capitone apud Cæsarem, quantum ipsum meminisse senties. Ego, quod in meipso experiri potui, ad te deferam. In eo quantum sit ponderis, tu videbis. Quam partem in republica causamque defenderim, per quos homines, ordinesque steterim, quibusque munitus fuerim, non ignoras. Hoc mihi velim credas: si quid fecerim hoc ipso in bello minus ex Cæsaris voluntate, quod intellexerim scire ipsum Cæsarem, me invitissimum fecisse; id feci aliorum consilio, hortatu, auctoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorque, quam in ea parte quisquam, id me fecisse maxime auctoritate Capitonis; cujus similes si reliquos necessarios habuissim, reipublicæ fortasse nonnihil, mihi certe plurimum profuissim. Hanc rem, mi Plance, si effeceris, meam de tua erga me benivolentia spem confirmaveris; ipsum Capitonem, gratissimum, officiosissimum, optimum virum, ad tuam necessitudinem, tuo summo beneficio adjunxeris.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 30.

L. MANLIUS est Sosis. is fuit Catinensis: sed est una cum reliquis Neapolitanis civis Romanus factus, decurioque Neapoli. erat enim adscriptus in id municipium ante civitatem sociis, & Latinis datam. Ejus frater Catinæ nuper mortuus est. Nullam omnino arbitramur de ea hereditate controversiam eum habiturum; & est hodie in bonis. Sed, quum habet præterea negotia vetera in Sicilia sua; & hanc hereditatem fraternam, & omnia ejus tibi commendo, in primisque ipsum virum optimum, mihi que familiarissimum, his studiis litterarum, doctrinæque præditum, quibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, ut eum, sive aberit, sive non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeque necessariis scias esse; itaque tractes, ut intelligat, meam commendationem tibi magno adjumento fuisse.

M. T.

31. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

C. FLAVIO, honesto, & ornato equite Romano, utor valde familiariter. Fuit enim generi mei, C. Pisonis, pernecessarius; meque diligentissime observat & ipse, & L. Flavius, frater ejus. Quapropter velim honoris mei causa, quibus rebus honeste, & pro tua dignitate poteris, quam honorificentissime, & quam liberalissime C. Flavium tractes. Id mihi sic erit gratum, ut gratus esse nihil possit. Sed præterea tibi affirmo, neque id ambitione adductus facio, sed cum familiaritate, & necessitudine, tum etiam veritate; te ex C. Flavii officio, & observantia, & præterea splendore, atque inter suos gratia, magnam voluptatem esse capturum.

32. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

IN Halesina civitate, tam lauta, tamque nobili, conjunctissimos habeo & hospitio, & familiaritate M. & C. Clodium, Archagathum, & Philonem. sed vereor, ne, quia complures tibi præcipue commendo, exæquare videar ambitione quadam commendationes meas, quamquam a te quidem cumulate satisfit & mihi, & meis omnibus. Sed velim sic existimes, hanc familiam, & hos, mihi maxime esse conjunctos verustate, officiis, benivolentia. Quamobrem peto a te in majorem modum, ut his, omnibus in rebus, quantum tua fides dignitasque patietur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum.

33. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

CN. Otacilio Nasone utor familiarissime, ita prorsus, ut illius ordinis nullo familiaris. Nam & humanitate ejus, & probitate in consuetudine quotidiana magnopere delector. Nihil jam opus est expectare te, quibus eum verbis tibi commendem, quo sic utar, ut scripsi. Habet is in provincia sua negotia, quæ procurant liberti, Hilarus, Antigo-

tigonus, Demonstratus: quos tibi, negotiaque omnia Nalonis, non secus commendo, ac si mea essent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero, hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 34.

AVITUM mihi hospitium est cum Lyfone, Lysonis filio, Lilybatano, valdeque ab eo observor: cognovique dignum & patre, & avo. est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum rem, domumque ejus: magnoque opere abs te peto, cures, ut is intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te, & adjumento, & ornamento fuisse. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 35.

CAVIANUS Philoxenus, antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valde etiam familiaris: quem Cæsar meo beneficio in Novocomenses retulit. Nomen autem Aviani secutus est, quod homine nullo plus est usus, quam Flacco Aviano, meo, quemadmodum te scire arbitror, familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodos, habeasque in numero tuorum: perficiasque, ut intelligat, has litteras meas magno sibi usui fuisse. Erit id mihi majorem in modum gratum.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 36.

CUM Demetrio Mega mihi vestitum hospitium est: familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. Ei Dolabella rogatu meo civitatem a Cæsare impetravit: qua in re ego interfui. Itaque nunc P. Cornelius vocatur. Cumque propter quosdam sordidos homines, qui Cæsaris beneficia vendebant, tabulam, in qua
no-

nomina civitate donatorum incisa essent, revelli jussisset: eidem Dolabellæ, me audiente, Cæsar dixit, nihil esse, quod de Mega vereretur; beneficium suum in eo manere. Hoc te scire volui, ut eum in civium Romanorum numero haberes. Ceterisque in rebus tibi eum ita commendo, ut majore studio neminem commendarem. Gratissimum mihi feceris, si eum ita tractaris, ut intelligat, meam commendationem magno sibi ornamento fuisse.

37. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

HIPPIAM, Philoxeni filium, Calactinum, hospitem & necessarium meum, tibi commendo in majorem modum. Ejus bona, quemadmodum ad me delata res est, publice possidentur alieno nomine, contra leges Calactinorum. Id si ita est, etiam sine mea commendatione ab æquitate tua res ipsa impetrare debet, ut ei subvenias. Quoquo modo autem se res habet, peto a te, ut honoris mei causa, eum expedias, tantumque ei commodes & in hac re, & in ceteris, quantum tua fides, dignitasque patietur. Id mihi vehementer gratum erit.

38. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

L BRUTTIUS, eques Romanus, adolescens omnibus rebus ornatus, in meis familiarissimis est, meque observat diligentissime: cujus cum patre magna mihi fuit amicitia jam inde a quæstura mea Siciliensi. Omnino nunc ipse Bruttius Romæ mecum est; sed tamen domum ejus, & rem familiarem, & procuratores tibi sic commendo, ut majore studio commendare non possim. Gratissimum mihi feceris, si curaris, ut intelligat Bruttius, id quod ei recepi, hanc meam commendationem sibi magno adjumento fuisse.

39. M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

CUM familia Tiurnia necessitudo mihi intercedit ve-

tus: ex qua reliquus est M. Titurnius Rufus, qui mihi
 omni diligentia, atque officio est tuendus. Est igitur
 in tua potestate, ut ille in me satis sibi præsidii putet
 esse. Quapropter eum tibi commendo in majorem mo-
 dum: & abs te peto, efficias, ut is commendationem
 hanc intelligat sibi magno adjumento fuisse. Erit mi-
 hi vehementer gratum.

M. T. C. Q. ANCHARIO, Q. F. PROC. S. P. D. 40.

LET C. Aurelios, L. filios, quibus & ipsis, & patre
 eorum, viro optimo, familiarissime utor, com-
 mendo tibi majorem in modum, adolescentes omni-
 bus optimis artibus ornatos, meos pernecessarios, tua
 amicitia dignissimos. Si ulla mea apud te commen-
 datio valuit, quod scio multas plurimum valuisse, hæc
 ut valeat, rogo. Quod si eos honorifice, liberaliter-
 que tractaris: & tibi gratissimos, optimosque adole-
 scentes adjunxeris, & mihi gratissimum feceris, Vale.

M. T. C. L. CULLEOLO, S. P. D. 41.

QUAE fecisti L. Luceji causa, scire te plane volo,
 te homini gratissimo commodasse; & cum ipsi, quæ
 fecisti, pergrata sunt; tum Pompejus, quotiescum-
 que me videt, (videt autem sæpe) gratias tibi agit sin-
 gulares. Addo etiam illud, quod tibi jucundissimum
 esse certo scio, me ipsum ex tua erga Lucejum be-
 nignitate, maxima voluptate affici. Quod superest,
 quamquam mihi non est dubium, quin, cum antea
 nostra causa, nunc jam etiam tuæ constantiæ gratia,
 mansurus sis in eadem ista liberalitate: tamen abs te
 vehementer etiam atque etiam peto, ut ea, quæ initio
 ostendisti, deincepsque fecisti, ad exitum augeri, &
 cumulari per te velis. Id & Lucejo, & Pompejo val-
 de gratum fore, teque apud eos præclare positurum
 confirmo, & spondeo. De republica, deque his negotiis,
 cogitationibusque nostris perscripseram ad te diligen-
 ter paucis ante diebus: easque litteras dederam pueris
 tuis.

M. T.

42. M. T. C. L. CULLEOLO PROC. S. P. D.

LUCCEIUS meus, homo omnium gratissimus, mirificas tibi apud me gratias egit, cum diceret, omnia te cumulatissime, & liberalissime procuratoribus suis pollicitum esse. Cum oratio tua tam ei grata fuerit, quam gratam rem ipsam existimas fore, cum, ut spero, quæ pollicitus es, feceris? omnino ostenderunt Bulliones, sese Lucejo Pompeji arbitratu satisfacturos. Sed vehementer opus est nobis, & voluntatem, & auctoritatem & imperium tuum accedere. Quod ut facias, te etiam atque etiam rogo. Illudque mihi gratissimum est, quod ita sciunt Luceji procuratores, & ita Lucejus ipse ex litteris tuis, quas ad eum misisti, intellexit, hominis nullius apud te auctoritatem, aut gratiam valere plus, quam meam. Id ut re experiatur, iterum, & sæpius te rogo.

43. M. T. C. QUINTIO GALLO, S. P. D.

ETSI plurimis rebus spero fore, ut perspiciam, quod tamen jampridem perspicio, me a te amari: tamen nunc ea causa tibi datur, in qua facile declarare possis tuam erga me benivolentiam. L. Oppius, M. F. Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris. eum tibi unice commendo; eoque magis, quod cum ipsum diligo, tum quod negotia procurat L. Egnatii Rufi: quo ego uno equite Romano familiarissime utor, & qui consuetudine quotidiana, tum officiis plurimis, maximisque mihi conjunctus est. Oppium igitur præsentem ut diligas, Egnatii absentis rem ut tueare, æque a te peto, ac si mea negotia essent. Velim memoriæ tuæ causa des litterarum aliquid, quæ tibi in provincia reddantur: sed ita conscribas, ut tum, cum eas leges, facile recordari possis hujus meæ commendationis diligentiam. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

44. CICERO GALLO, S.

ETSI ex tuis, & ex L. Oppii, familiarissimi, litteris cognovi, te memorem commendationis meæ fuisse, idque pro tua summa erga me benivolentia, pro-

proque nostra necessitudine minime sum admiratus; tamen etiam atque etiam tibi L. Oppium præsentem, & L. Egnatii, mei familiarissimi, absentis negotia commendo. Tanta mihi cum eo necessitudo est, familiaritasque, ut, si mea res esset, non magis laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si curaris, ut is intelligat, me a te tantum amari, quantum ipse existimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Idque ut facias, vehementer te rogo.

M. T. C. APPULEIO PROQUAESTORI, S. P. D. 45.

L. EGNATIO uno equite Romano vel familiarissime utor. Ejus Anchialum servum, negotiaque, quæ habet in Asia, tibi commendo, non minore studio, quam si rem meam commendarem. Sic enim existimes velim, mihi cum eo non modo quotidianam consuetudinem summam intercedere, sed etiam officia magna, & mutua nostra inter nos esse. Quamobrem etiam atque etiam a te peto, ut cures, ut intelligat, me ad te satis diligenter scripsisse, nam de tua erga me voluntate non dubitabat. Id ut facias, te etiam atque etiam rogo.

M. T. C. APPULEIO PROQUAESTORI, S. P. D. 46.

L. NOSTIUS Zoilus, est coheres meus: heres autem patroni sui, ea re utrumque scripsi, ut & mihi cum illo causam amicitia scires esse, & hominem probam existimares, qui patroni judicio ornatus esset. Eum tibi igitur sic commendo, ut unum ex nostra domo. Valde mihi gratum erit, si curaris, ut intelligat, hanc commendationem sibi apud te magno adjumento fuisse.

M. T. C. SILIO, S. P. D. 47.

QUID ego tibi commendem eum, quem tu ipse diligis? Sed tamen, ut scires, eum a me non diligere solum, verum etiam amari, ob eam rem tibi hæc scribo. Omnium tuorum officiorum, quæ & multa, & magna sunt, mihi gratissimum fuerit, si ita tractaris Egnatium, ut sentiat, & se a me, & me a te amari.

amari. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. Illa nostra scilicet ceciderunt. Utamur igitur vulgari consolatione. Quid si melius hoc? Sed hæc coram. Tu fac, quod facis, ut me ames, teque amari a me scias.

48. M. T. C. C. SEXTILIO RUFO, QUAEST. S. P. D.

OMNES tibi commendo Cyprios, sed magis Paphios; quibus tu quæcumque commodaris, erunt mihi gratissima. Eoque facio libentius, ut eos tibi commendem, quod & tuæ laudi, cujus ego fautor sum, conducere arbitror, cum primus in eam insulam quaestor veneris, ea te instituere, quæ sequantur alii: quæ, ut spero, facilius consequere, si & P. Lentuli, necessarii tui, legem, & ea, quæ a me constituta sunt, sequi volueris. Quam rem tibi confido magnæ laudifore.

49. CICERO CURIO, PROC. S. P. D.

Q. POMPEIUS, Sext. F. multis, & veteribus causis necessitudinis mihi conjunctus est. Is, cum antea meis commendationibus & rem, & gratiam, & auctoritatem suam tueri consueverit: nunc profecto, te provinciam obtinente, meis litteris assequi debet, ut nemini se intelligat commendatiorem umquam fuisse. Quamobrem a te majorem in modum peto, ut, cum omnes meos æque, ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc in primis ita in tuam fidem recipias, ut ipse intelligat, nullam rem sibi majori usui, aut ornamento, quam meam commendationem esse potuisse.

50. M. T. C. AUCTO, PROC. S. D.

SUMSI hoc mihi pro tua in me observantia, quam penitus perspexi, quamdiu Brundisii fuimus, ut ad te familiariter, & quasi pro meo jure scriberem, si quæ res esset, de qua valde laborarem. M. Curius, qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris est, ut nihil possit esse conjunctius. Multa illius in me officia: multa

multa in illum mea quoque: maximum est, summus inter nos amor, & mutuus. Quæ cum ita sint, si ullam in amicitia mea spem habes: si ea, quæ in me officia, & studia Brundisii contulisti, vis mihi etiam gratiora efficere, quamquam sunt gratissima: si me a tuis omnibus amari vides: hoc mihi da, atque largire, ut M. Curium, factum & rectum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, molestia sincerum, integrumque conserves. Et ipse spondeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipient, ex ea amicitia, & ex tuo in me officio maximum te fructum, summamque voluptatem esse capturum.

M. T. C. P. CAESIO, S. D. 51.

P. MESSIENUM, equitem Romanum, omnibus rebus ornatum, meumque perfamiliarem, tibi commendo ea commendatione, quæ potest esse diligentissima. Peto a te & pro nostra, & pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, ejusque rem famamque tueare. Virum bonum, tuaque amicitia dignum tibi adjunxeris, mihi que gratissimum feceris.

CICERO REGI, S. D. 52.

A. LICINIUS Aristoteles Melitensis, antiquissimus est hospes meus, & præterea conjunctus magno usu familiaritatis. Hæc cum ita sint, non dubito, quin tibi satis commendatus sit. Etenim ex multis cognosco, meam commendationem plurimum apud te valere. Hunc ego a Cæsare liberavi. Frequens enim fuerat nobiscum: atque etiam diutius in causa est, quam nos, commoratus: quo melius te de eo existimaturum arbitror. Fac igitur, mi Rex, ut intelligat, has sibi litteras plurimum profuisse.

CICERO THERMO, PROPR. S. 53.

L. GENUCILIO Curvo jam pridem utor familiarissime, optimo viro, & homine gratissimo. Eum tibi penitus commendo, atque trado. Primum, ut omnibus in rebus ei te commodes, quoad fides tua, digni-

dignitasque patietur: patietur autem in omnibus. nihil enim abs te umquam, quod sit alienum tuis, aut etiam suis moribus, postulabit. Præcipue autem tibi commendo negotia ejus, quæ sunt in Hellesponto, primum, ut obtineat id juris in agris, quod ei Pariana civitas decrevit, & dedit, & quod semper obtinuit sine ulla controversia: deinde, si quid habebit cum aliquo Hellesponto controversiæ; ut in illam *διολκην* rejicias. Sed non mihi videor, cum tibi totum hominem diligentissime commendarim, singulas ad te ejus causas perscribere debere. Summa illa sit: quidquid officii, beneficii, honoris, in Genuciliam contuleris, id te existimabo in me ipsum, atque in rem meam contulisse.

54. M. T. C. THERMO, PROPR. S. D.

CUM multa mihi grata sunt, quæ tu adductus mea commendatione fecisti: tum in primis, quod M. Marcilium, amici, atque interpretis mei filium, liberalissime tractavisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihi que propter te gratias maximas egit. Quare, quod reliquum est, a te peto, quum apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libentius his commodes: operamque des, quoad fides tua patietur, ut focrus adolescentis rea ne fiat. Ego cum antea studiose commendabam Marcilium, tum multo nunc studiosius, quod in longa apparitione, singularem, & prope incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi.

55. M. T. C. THERMO, PROPR. S. D.

ETSI mihi videor intellexisse, cum tecum Ephesi de re M. Anneji, legati mei, locutus sum, te ipsius causa vehementer omnia velle: tamen & M. Annejum tanti facio, ut mihi nihil putem prætermittendum, quod illius intersit: & me a te tanti fieri puto, ut non dubitem, quin ad tuam voluntatem magnus cumulus accedat commendationis meæ. Nam cum jam diu diligerem M. Annejum, deque eo sic existimarem, ut res declarat, quod ultro ei detulerim legationem,

cum

cum multis petentibus denegassem: tum vero postea quam mecum in bello, atque in re militari fuit, tantam in eo virtutem, prudentiam, fidem, tantamque erga me benivolentiam cognovi, ut hominem neminem pluris faciam. Eum cum Sardonianis habere controversiam scis: causam tibi exposuimus Ephesi; quam tu tamen coram facilius, meliusque cognosces. De reliquo mihi, mehercule, diu dubium fuit, quid ad te potissimum scriberem. Ius enim quemadmodum dicas, clarum, & magna cum tua laude notum est. Nobis autem in hac causa nihil aliud opus est, nisi te jus instituto tuo dicere. Sed tamen cum me non fugiat, quanta sit in prætoris auctoritas, præsertim ista integritate, gravitate, clementia, qua te esse inter omnes constat; peto abs te pro nostra conjunctissima necessitudine, plurimisque officiis paribus, ac mutuis, ut voluntate, auctoritate, studio tuo perficias, ut M. Annejus intelligat, te, & sibi amicum esse, quod non dubitat: (sæpe enim mecum locutus est) & multo amiciosem his meis litteris esse factum. In tuo toto imperio, atque provincia nihil est, quod mihi gratius facere possis. Jam, apud ipsum gratissimum hominem, atque optimum virum, quam bene positurus sis studium tuum, atque officium, dubitare te non existimo.

M. T. C. THERMO, PROPR. S. D. 56.

CLIVIVS Puteolanus valde me observat, valdeque est mihi familiaris. Is ita sibi persuadet, quod in sua provincia negotii habeat, nisi te provinciam obtinente, meis commendationibus confecerit, id se in perditis, & desperatis habiturum. Nunc, quum mihi ab amico officiosissimo tantum oneris imponitur, ego quoque tibi imponam pro tuis in me summis officiis; ita tamen, ut tibi nolim molestus esse. Mylasæis & Alabandæis pecuniam Cluvio debent. Dixerat mihi Euthydemus, cum Ephesi essem, se curaturum, ut ecclési Mylasæi Romam mitterentur. Id factum non est. Legatos audio missos esse. sed malo ecclēcos, ut aliquid confici possit. Quare peto a te, ut & eos, & Alabandæis jubeas ecclēcos Romam mittere. Præterea Philo-

res Alabandensis ἀποθήκας Cluvio dedit. hæ commissæ sunt. Velim cures, ut aut de hypothecis decedat, easque procuratoribus Cluvii tradat; aut pecuniam solvat. Præterea Heracleotæ, & Bargyletæ, qui item debent, aut pecuniam solvant, aut fructibus suis satisfaciant. Caunii præterea debent: sed ajunt se depositam pecuniam habuisse. Id velim cognoscas; &, si intellexeris, eos neque ex edicto, neque ex decreto depositam habuisse, des operam, ut usuræ Cluvio, instituto tuo conserventur. His de rebus eo magis laboro, quod agitur res Cn. Pompeji, etiam nostri necessarii: & quod is magis etiam mihi laborare videtur, quam ipse Cluvius: cui satisfactum esse a nobis valde volo. His de rebus te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

57. CICERO THERMO, PROPR. S.

QUO magis quotidie ex litteris, nuntiisque bellum magnum esse in Syria cognosco, eo vehementius a te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Annejum legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus opera, consilio, scientia rei militaris, vel maxime intelligo, me, & rempublicam adjuvari posse. Quod nisi tanta res ejus ageretur, nec ipse adduci posset, ut a me discederet; neque ego, ut eum a me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci cogito circiter kal. Maj. Ante eam diem Annejus ad me redeat oportet. Illud, quod tecum & coram, & per litteras diligentissime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curæ tibi sit, ut suum negotium, quod habet cum populo Sardonio, pro causæ veritate, & pro sua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneji causa omnia velle. Sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quam si intellexero, per te, illum ipsum negotium ex sententia confecisse. Idque quam primum ut efficias, te etiam atque etiam rogo.

M. CICE-

M. CICERO C. TITIO L. F. RUFO, PR. 58.
URBANO, S.

L. CUSTIDIUS est tribulis, & municeps, & familiaris meus. Is causam habet, quam causam ad te deferret. Commendo tibi hominem, sicuti tua fides, & meus pudor postulat: tantum, ut faciles ad te aditus habeat: quæ æqua postulabit, ut libente te impetret: sentiatque meam sibi amicitiam, etiam cum longissime absim, prodesse in primis apud te.

M. T. C. C. CURTIO PEDUCAEANO, 59.
PRAETORI, S. D.

M. FABIUM unice diligo, summaque mihi cum eo consuetudo, & familiaritas est perverus. In ejus controversiis quid decernas, a te non peto (servabis, ut tua fides, & dignitas postulat, edictum, & institutum tuum) sed ut quam facillimos ad te aditus habeat: quæ erunt æqua, libente te impetret: ut meam amicitiam sibi, etiam cum procul absim, prodesse sentiat, præsertim apud te. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo.

M. T. C. MUNATIO, C. F. S. D. 60.

L. LIVINENS Trypho est omnino L. Reguli, familiarissimi mei, libertus: cujus calamitas etiam officiosorem me facit in illum, nam benivolentior, quam semper fui, esse non possum. Sed ego libertum ejus per te ipsum diligo. summa enim ejus erga me officia extiterunt his nostris temporibus, quibus facillime bonam benivolentiam hominum, & fidem percipere potui. Eum tibi ita commendo, ut homines grati, & memores bene meritos de se commendare debent. Pergratum mihi feceris, si ille intellexerit, se, quod pro salute mea multa pericula adierit, sæpe hinc summa navigarit, pro tua erga me benivolentia gratum etiam tibi fecisse.

M. T. C. P. SILIO, PROP. S. D. 61.

T. PINNIO familiarissime me usum esse, scire te
P 4 arbi-

arbitror: quod quidem ille testamento declaravit; qui me cum tutorem, tum etiam secundum heredem instituerit. Ejus filio mire studioso, & erudito, & modesto, pecuniam Nicæenses grandem debent, ad H.S. octogies: &, ut audio, in primis volunt ei solvere. Pergratum igitur mihi feceris, quando non modo reliqui tutores, qui sciunt, quanti me facias, sed etiam puer ipse sibi persuasit, te omnia mea causa facturum esse, si dederis operam, quoad tua fides, dignitasque parietur, ut quam plurimum pecuniæ Pinnio solvatur Nicæensium nomine.

62. M. T. C. P. SILIO, PROPR. S. D.

ET in Atilii negotio te amavi: cum enim fero venissem, tamen honestum equitem Romanum beneficio tuo conservavi; & mehercule semper sic in animo habui, te in meo are esse propter Lamiae nostri conjunctionem, & singularem necessitudinem. Itaque primum tibi ago gratias, quod me omni molestia liberas; deinde impudentia prosequor: sed idem sarciam. Te enim semper sic colam, & tuebor, ut quem diligentissime. Quintum fratrem meum, si me diligis, eorum numero cura ut habeas, quo me. Ita magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris.

63. M. T. C. P. SILIO, PROPR. S. P. D.

NON putavi fieri posse, ut mihi verba deessent: sed tamen in C. Lanio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen, ut plane perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi carissimus est, M. Lanium. id fit cum plurimis ejus officiis, tum summa probitate, & singulari modestia. Eum ego a me invitissimus dimisi, cum propter familiaritatem, & consuetudinis suavitatem; tum quod consilio ejus fidei, ac bono libenter utebar. Sed vereor, ne jam mihi superesse verba putes, quæ dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis, me, de quo ea supra scripserim, debere commendare. Atque vehementer etiam atque etiam peto, ut, quod
habet

habet in tua provincia negotiū, expedias: quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem facillimum, liberalissimumque cognosces. Itaque te rogo, ut eum solutum, liberum, confedis ejus negotiis per te, quam primum ad me remittas. Id mihi, fratrique meo gratissimum feceris.

M. T. C. P. SILIO, PROPR. S. D. 64.

NERO meus mirificas apud me tibi gratias egit, prorsus incredibiles, ut nullum honorem sibi haberi potuisse diceret, qui a te pratermissus esset. Magnum fructum ex ipso capies. nihil est enim illo adulescente gratius. Sed mehercule mihi quoque gratissimum fecisti. Pluris enim ex omni nobilitate neminem facio. Itaque, si ea feceris, quæ ille per me tecum agi voluit, gratissimum mihi feceris. Primum de Pausania Alabandensi, sustentens rem, dum Nero veniat. Vehementer ejus causa cupere eum intellexi. Itaque hoc valde te rogo. Deinde Nysæos, quos Nero in primis habet necessarios, diligentissimeque tuerur, ac defendit, habeas tibi commendatissimos: ut intelligat illa civitas, sibi in Neronis patrocinio summum esse præsidium. Strabonem Servilium tibi sæpe commendavi; nunc eo facio id impensius, quod ejus causam Nero suscepit. Tantum a te petimus, ut agas eam rem, ne relinquant hominem innocentem ad alicujus tui dissimilis quæstum. Id cum gratum mihi erit, tum etiam existimabo, te humanitate tua esse usum. Summa hujus epistolæ hæc est, ut ornes omnibus rebus Neronem, sicut instituisti, atque fecisti. Magnum theatrum habet ista provincia, non ut hæc nostra, adolescentis nobilis, ingeniosi, abstinentis commendationem atque gloriam. Quare, si te fautore usus erit, sicuti profecto & utetur, & usus est, amplissimas clientelas acceptas a majoribus confirmare poterit, & beneficiis suis obligare. Hoc in genere si eum adjuveris eo studio, quo ostendisti; apud ipsum præclarissime posueris; sed mihi etiam gratissimum feceris.

65. M. T. C. P. SILIO, PROPR. S. D.

CUM P. Terentio Hispone, qui operas in scriptura pro magistro dat, mihi summa familiaritas, consuetudoque est: multaque, & magna inter nos officia paria, & mutua intercedunt. Ejus summa existimatio agitur in eo, ut paciones cum civitatibus reliquis conficiat. Non me, præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse, neque ab Ephesiis ullo modo impetrare potuisse. Sed quum, quemadmodum omnes existimant, & ego intelligo, tua cum summa integritate, tum singulari humanitate, & mansuetudine consecutus es, ut libentissimis Græcis, nutu, quod velis, consequare: peto a te in majorem modum, ut honoris mei causa, hac laude Hisponem affici velis. Præterea cum sociis scripturæ mihi summa necessitudo est, non solum ob eam causam, quod ea societas universa in mea fide est, sed etiam quod plerisque sociis utor familiarissime. Ita & Hisponem meum per me ornaris, & societatem mihi conjunctiorem feceris: tuque ipse & ex hujus observantia, gratissimi hominis, & ex sociorum gratia, hominum amplissimorum, maximum fructum capies, & me summo beneficio affeceris. Sic enim velim existimes, ex tota tua provincia, omnique isto imperio, nihil esse, quod mihi gratius facere possis.

66. M. T. C. P. SERVILIO, PROR. S. D.

A. CAECINAM, maxime proprium clientem familiæ vestræ, non commendarem tibi, cum scirem, qua fide in tuos, qua clementia in calamitosos soleres esse: nisi me & patris ejus, quo sum familiarissime usus, memoria, & hujus fortuna ita moveret, ut hominis, omnibus mecum studiis, officiisque conjunctissimi, movere debebat. A te hoc omni contentione peto, sic, ut majore cura, majore animi labore petere non possim: ut ad ea, quæ tua sponte sine cujusquam commendatione faceres in hominem tantum, & talem, calamitosum, aliquem afferant cumulum meæ litteræ, quo studiosius eum, quibuscumque rebus possis, juves. Quod si Romæ fuisses, etiam salutem A. Cæcinæ essemus (ut opinio mea fert)

fert) per te consecuti. De qua tamen magnam spem habemus, freti clementia collegæ tui. Nunc, quum tuam justitiam secutus, tutissimum sibi portum provinciam istam esse duxit: etiam atque etiam te rogo, atque oro, ut eum & in reliquis veteris negotiationis colligendis juves, & ceteris rebus tegas, atque tueare. Hoc mihi gratius facere nihil potes.

M. T. C. P. SERVILIO, PROPR. S. D. 67.

EX provincia mea Ciliciensi, cui scis τρεῖς διοικήσεις Asiaticas attributas fuisse, nullo sum familiaris usus, quam Androne, Artemonis filio, Laodicensi; eumque habui in ea civitate eum hospitem, tum vehementer ad meæ vitæ rationem, & consuetudinem accommodatum. Quem quidem multo etiam pluris postea, quam decessi, facere cœpi, quod multis rebus expertus sum gratum hominem, meique memorem. Itaque eum Romæ libentissime vidi. Non enim te fugit, qui plurimis in ista provincia benigne fecisti, quam multi grati reperiantur. Hæc propterea scripsi, ut & me non sine causa laborare intelligeres, & tu ipse eum dignum hospitio tuo judicares. Feceris igitur mihi gratissimum, si ei declararis, quanti me facias: id est, si receperis eum in fidem tuam, & quibuscumque rebus honeste, ac sine molestia tua poteris, adjuveris. Hoc mihi erit vehementer gratum: idque ut facias, te etiam atque etiam rogo.

M. T. C. P. SERVILIO ISAIRICO, PROC. 68.
COLLEGAE, S. D.

GRATAE mihi vehementer tuæ litteræ fuerunt; ex quibus cognovi cursus navigationum tuarum. Significabas enim memoriam tuam nostræ necessitudinis, qua mihi nihil poterat esse jucundius. Quod reliquum est, multo etiam erit gratius, si ad me de republica, & de statu provinciæ, de institutis tuis familiariter scribes. Quæ quamquam ex multis pro tua claritate audiam, tamen libentissime ex tuis litteris cognoscam. Ego ad te, de reipublicæ summa quid sentiam, non sæpe scribam, propter periculum ejusmodi litterarum.

Quid agatur autem, scribam sæpius. Sperare tamen videor, Cæsari, collegæ nostro, fore curæ, & esse, ut habeamus aliquam rempublicam, cujus consiliis magni referebat te interesse. Sed, si tibi utilius est, id est, gloriosius, Asiæ præesse, & istam partem reipublicæ male affectam tueri: mihi quoque idem, quod tibi, & laudi tuæ profuturum est, optatius debet esse. Ego, quæ ad tuam dignitatem pertinere arbitror, summo studio, diligentiaque curabo: in primisque tuebor omni observantia clarissimum virum, patrem tuum: quæ & pro vetustate necessitudinis, & pro beneficiis vestris, & pro dignitate ipsius facere debeo.

69. M. T. C. P. SERVILIO, COLLEGAE, S. D.

CURTIVS Mithres, est ille quidem, ut scis, liber-
tus Postumi, familiarissimi mei: sed me colit, &
observat æque, atque illum ipsum patronum suum.
Apud eum sic Ephesi fui, quotiescumque fui, tamquam
domi meæ. Multaque acciderunt, in quibus & beni-
volentiam ejus erga me experirer, & fidem. Itaque
si quid aut mihi, aut meorum cupiam in Asia opus
est, ad hunc scribere consuevi; hujus cum opera, &
fide, tum domo, & re uti, tamquam mea. Hæc ad
te eo pluribus scripsi, ut intelligeres, me non vulga-
riter, nec ambitiose, sed ut pro homine intimo, ac
mihi pernecessario, scribere. Peto igitur a te, ut in ea
controversia, quam habet de fundo cum quodam Co-
lophonio, & in ceteris rebus, quantum fides tua pa-
tierur, quantumque tuo commodo poteris, tantum &
honoris mei causa commodes; etsi, ut ejus modestiam
cognovi, gravis tibi nulla in re erit. Si & mea com-
mendatione, & sua probitate assecutus erit, uti de se
bene existimes; omnia se adeptum arbitrabitur. Ut
igitur eum recipias in fidem, habeasque in numero
tuorum, te vehementer etiam atque etiam rogo.
Ego, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitra-
bor, omnia studiose diligenterque curabo.

70. M. T. C. P. SERVILIO, COLLEGAE, S. P. D.

QUIA non est obscura tua in me benivolentia, sic fit,
us

ut multi per me tibi vellent commendari. Ego autem tribuo nonnumquam in vulgus; sed plerumque necessariis in hoc tempore. Nam cum T. Ampio Balbo mihi summa familiaritas, necessitudoque est. Ejus libertum, T. Ampium Menandrum, hominem frugi, & modestum, & patrono, & nobis vehementer probatum, tibi commendo majorem in modum. Vehementer mihi gratum feceris, si, quibuscumque rebus sine tua molestia poteris, ei commodaris. Quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. C. P. SERVILIO, COLLEGAE, S. D. 71.

MULTOS tibi commendem necesse est, quum omnibus nota nostra necessitudo est, tuaque erga me benivolentia. Sed tamen etsi omnium causa, quos commendo, velle debeo; tamen cum omnibus non eadem mihi causa est. T. Agustus, & comes meus fuit illo miserrimo tempore, & omnium itinerum, navigationum, laborum, periculorum meorum socius: neque hoc tempore discessisset a me, nisi ego ei permissem. Quare sic tibi eum commendo, ut unum de meis domesticis, & maxime necessariis. Pergratum mihi feceris, si eum ita tractaris, ut intelligat, hanc commendationem sibi magno tui atque adjumento fuisse.

M. T. C. P. SERVILIO, COLLEGAE, S. D. 72.

CERELLIAE, necessariae meae, rem, nomina, possessiones Asiaticas commendavi tibi praesens in hortis tuis, quam potui diligentissime: tuque mihi, pro tua consuetudine, proque tuis in me perpetuis, maximisque officiis omnia te facturum liberalissime recepisti. Meminisse te id spero. scio enim solere. Sed tamen Cerelliae procuratores scripserunt, te propter magnitudinem provinciae, multitudinemque negotiorum, etiam atque etiam esse commonefaciendum. Peto igitur, ut memineris, te omnia, quae tua fides pateretur, mihi cumulate recepisse. Equidem existimo, habere te magnam facultatem (sed hoc est tui consilii, & judicii) ex eo senatus consulto, quod in heredes C. Vennonii factum est, Cerelliae commodandi. id senatus consultum tu

interpretabere pro tua sapientia. Scio enim, tejus ordinis auctoritatem semper apud te magni fuisse. Quod reliquum est, sic velim existimes, quibuscumque rebus Cerelliae benigne feceris, mihi te gratissimum esse facturum.

73. M. T. C. Q. PHILIPPO, PROCOS. S. D.

GRATULOR tibi, quod ex provincia salvum te ad tuos recepisti incolumi fama, & republica. Quod si Romae fuisset: te vedissem, coramque gratias egissem, quod tibi L. Egnatius, familiarissimus meus, absens, L. Oppius, praesens, curae fuisset. Cum Antipatro Derbete mihi non solum hospitium, verum etiam summa familiaritas intercedit. Ei te vehementer succensuisse audivi, & moleste tuli. De re nihil possum judicare, nisi illud mihi certe persuadeo, te, talem virum, nihil temere fecisse. A te autem, pro veteri nostra necessitudine, etiam atque etiam peto, ut ejus filios, qui in tua potestate sunt, mihi potissimum condones: nisi quid existimas in ea re violari existimationem tuam. Quod ego si arbitrarer, numquam te rogarem: mihi que tua fama multo antiquior esset, quam illa necessitudo est. Sed mihi ita persuadeo (potest fieri, ut fallar) eam rem laudi tibi potius, quam vituperationi fore. Quid fieri posset, & quid mea causa facere possis (nam, quin velis, non dubito) velim, si tibi grave non erit, certio rem me facias.

74. M. T. C. Q. PHILIPPO, PROCOS. S. D.

ETSI non dubito, pro tua in me observantia, proque nostra necessitudine quin commendationem meam memoria teneas: tamen etiam atque etiam eundem tibi L. Oppium, familiarem meum praesentem, & L. Egnatii, familiarissimi mei, absentis, negotia commendo. Tanta mihi cum eo necessitudo est, familiaritasque, ut, si mea res esset, non magis laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si curaris, ut is intelligat, me a te tantum amari, quantum ipse existi-

existimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Itaque ut facias, te vehementer rogo.

M. T. C. T. TITIO, T. F. LEGATO, S. D. 75.

ETSI non dubito, quin apud te mea commendatio prima satis valeat, tamen obsequor homini familiarissimo, C. Aviano Flacco: cujus causa omnia cum cupio, tum mehercule etiam debeo. De quo & praesens tecum egi diligenter, cum tu mihi humanissime respondisti; & scripsi ad te accurate antea: sed putat interesse sua, me ad te quam saepissime scribere. Quare velim mihi ignoscas, si illius voluntati obtemperans, minus videbor meminisse constantiae tuae. A te idem illud peto, ut de loco, quo deportet frumentum, & de tempore, Aviano commodes: quorum utrumque per eundem me obtinuit triennium, dum Pompejus isti negotio praefuit Summa est, in quo mihi gratissimum facere possis, si curaris, ut Avianus, quum se a me amari putat, me a te amari sciat. Erit id mihi pergratum. Vale.

M. T. C. QUATTUOR VIRIS, ET DECURIO-
NIBUS, S. D. 76.

TANTAE mihi cum Q. Hippii causae necessitudinis sunt, ut nihil possit esse conjunctius, quam nos inter nos sumus. Quod nisi ita esset, uterer mea consuetudine, ut vobis nulla in re molestus essem. Etenim vos mihi optimi testes estis, cum mihi persuasum esset, nihil esse, quod a vobis impetrare non possem, numquam me tamen gravem vobis esse voluisse. Vehementer igitur vos etiam atque etiam rogo, ut honoris mei causa liberalissime C. Valgium Hippianum tractetis, remque cum eo conficiatis, ut, quam possessionem habet in agro Fregellano, a vobis emtam, eam liberam, & immunem habere possit. Id si a vobis impetraro, summo me beneficio vestro affectum arbitrabor.

M. T. C. P. SULPICIO, IMP. S. D. 77.

CUM his temporibus non sane in senatum ventitarem; tamen, ut tuas litteras legi, non existimavi,
me

me salvo jure nostræ veteris amicitia, multorumque inter nos officiorum, facere posse, ut honori tuo deessem. Itaque affui, supplicationemque tibi libenter decrevi: nec reliquo tempore ullo, aut rei, aut estimationi, aut dignitati tuæ deero. Atque, hoc ut tui necessarii sciant. hoc me animo erga te esse, velim facias eos per litteras certiores, ut, si quid tibi opus sit, ne dubitent mihi jure suo denuntiare. M. Bolanum, virum bonum, & fortem, & omnibus rebus ornatum, meumque veterem amicum, tibi magnopere commendo. Pergratum mihi feceris, si curaris, ut is intelligat, hanc commendationem sibi magno adjumento fuisse. Ipsumque virum optimum, gratissimumque cognosces. Promitto tibi, te ex ejus amicitia magnam voluptatem esse capturum. Præterea a te peto in majorem modum, pro nostra amicitia, & pro tuo perpetuo in me studio, ut in hac re etiam elaborēs. Dionysius, servus meus, qui meam bibliothecam multorum nummorum tractavit, cum multos libros surripuisset, nec se impune laturum putaret, aufugit. Is est in provincia tua. Eum & M. Bolanus, familiaris meus, & multi alii Narona viderunt. Sed cum se a me manumissum esse diceret, crediderunt. Hunc tu si mihi restituendum curaris, non possum dicere, quam mihi gratum futurum sit. Res ipsa parva, sed animi mei dolor magnus est. Ubi sit, & quid fieri possit, Bolanus te docebit. Ego si hominem per te reciperaro, summo me a te beneficio affectum arbitrabor.

78. M. T. C. ALLIENO, PROCOS. S. D.

DEMOCRITUS Sicyonius, non solum hospes meus est, sed etiam, quod non multis contigit, Græcis præsertim, valde familiaris. Est enim in eo summa probitas, summa virtus, summa in hospites liberalitas, & observantia: meque præter ceteros & colit, & observat, & diligit. Eum tu non modo suorum civium, verum pæne Achajæ principem cognosces. Huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio, & munio. Cognitum, per te ipsam, quæ tua natura est, dignum tua amicitia, atque hospitio judicabis. Peto
igitur

igitur a te, ut, his litteris lectis, recipias eum in tuam fidem; polliceare, omnia te facturum mea causa. De reliquo, si, id quod confido, fore dignum eum tua amicitia, hospitioque cognoveris: peto, ut eum complectare, diligas, in tuis habeas. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

M. T. C. ALLIENO, PROCOS. S. P. D. 79.

ET te scire arbitror, quanti fecerim C. Avianum Flaccum: & ego ex ipso audieram, optimo, & gratissimo homine, quam a te liberaliter esset tractatus. Ejus filios dignissimos illo patre, meosque necessarios, quos ego unice diligo, commendo tibi sic, ut majore studio nullos commendare possim. C. Avianus in Sicilia est. Marcus est nobiscum. Ut illius dignitatem presentis ornes, rem utriusque defendas, te rogo. Hoc mihi gratius in ista provincia facere nihil potes. Idque ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo, Vale.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER QUARTUSDECIMUS,

AD

TERENTIAM UXOREM.

TULLIUS TERENTIAE SVAE, TULLIOLAE P.
SVAE, CICERONI SVO S. D.

ET litteris multorum, & sermone omnium perfertur ad me, incredibilem tuam virtutem, & fortitudinem esse: neque nec animi, nec corporis laboribus